

Ὁ Νικόλαος Β. Φαρδύς ἐγεννήθη τῷ 1843 ἐν Σαμοθράκῃ ἐκ γονέων πτωχῶν, ἀλλ' ἐντίμων. Διακούσας τὰ μαθήματα τοῦ γραμματοδιδασκαλείου τῆς πατρίδος του καὶ ἐφιέμενος ἀνωτέρας παιδείσεως, ἀνεχώρησε μόλις δωδεκαετῆς ἐκ Σαμοθράκης καὶ ἦλθεν εἰς Σμύρνην, ὅπου ἐπὶ δλόκληρα ἔτη παλαίων κατὰ τῆς πενίας καὶ τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν, καὶ ὡς μόνον ἐφόδιον ἔχων τὴν γλυκεῖαν φωνὴν του καὶ τὰ ὀλίγα ἐκκλησιαστικά μουσικά τὰ ὁποῖα ἀργότερον ἐτελειοποίησε, μόλις κατάρθωσε νὰ ἀποφοιτήσῃ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ἀναδειχθεὶς εἰς τῶν ἀρίστων αὐτῆς ἀποφοίτων.

Μετὰ τὰς γυμνασιακάς του σπουδὰς ἐταλαντεύετο τίνα τῶν ἐπιστημῶν ἤθελεν ἀκολουθήσει : τὴν φιλολογίαν ἢ τὴν ἱατρικὴν. Ἡ κλίσις του ἦτο ὑπὲρ τῆς φιλολογίας, ἀλλ' ἡ θεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐπιστήμη καὶ ἡ περιέργεια τοῦ νεαροῦ Νικολάου, νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἐρευνήσῃ τὸν ἀνθρώπον, ἐξῆλθον νικηταί. καὶ εἰς ἀπεφασίσε νὰ σπουδάσῃ τὴν ἱατρικὴν.

Ὅταν ἀπεφάσισε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του, ὅλη ἡ περιουσία του ἀνήρχετο εἰς ἑκατοντάδα περίπου φράγκων. Ἐχων ὅμως πεποιθῆσιν εἰς ἑαυτὸν, ἦλθεν εἰς τὴν Μασσαλίαν, εἰς τὴν ἱατρικὴν τῆς ὁποίας σχολὴν ἐνεγράφη φοιτητής.

Ἐντὸς ὀλίγου προσείλκυσε τὴν εὖνοιαν καὶ ἀγάπην τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν καὶ προσελήφθη ὡς οἰκογενειακὸς διδάσκαλος, ἀναπτύξας οὐχὶ τυχαίαν παιδαγωγικὴν ἱκανότητα. Οὕτω δὲ οὐ μόνον ἐξηκολούθει τὰς σπουδὰς του, ἀλλὰ καὶ βιβλιοθήκην ἐκ τῶν μικρῶν του οἰκονομιῶν ἤρχισε νὰ καταρτίζει.

Ἄν καὶ ἱατρός, οὐκ ὀλίγας στιγμὰς υπέκλεπτε παρὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, θυσιάζων αὐτὰς εἰς τὸν Ἅγιον Ἐρμῆν, τοῦ ὁποίου σεμνὸς ἀνεδείχθη ἱεροφάντης, δημοσιεύων μικρὰς καὶ μεγάλας πραγματείας διαφόρου καὶ ποικίλης ὕλης εἴτε ἐν πρωτοτύπῳ εἴτε ἐν μεταφράσει.

Ἄμα ἐπεράτωσε τὰς ἱατρικὰς σπουδὰς του, ἀπεστάλῃ εἰς Κορσικὴν ὅπως διευθύνῃ τὴν σχολὴν τῆς ἐκεῖ ὁμογενοῦς Κοινότητος, ὅπου συνέγραψεν ἀρίστην ἱστορικὴν πραγματείαν «Περὶ τῆς ἐν Κορσικῇ Ἑλληνικῆς ἀποικίας, μετὰ συλλογῆς Καρνατικῶν τραγουδιῶν καὶ συλλογῆς Καρνατικῶν λέξεων» (1888, σελ. 203), ἔργον μεγάλως ἐκτιμηθὲν ὑπὸ τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ξένων.

Ἐν Κορσικῇ ἐπὶ δύο ἔτη διαμείνας, ἠναγκάσθη νὰ ἀναχωρήσῃ ἔνεκα τῆς παθούσης ὑγείας του ἐκ τῆς ἀδιακόπου ἐργασίας, κατὰ συμβουλήν δὲ τῶν ἱατρῶν ἀπεσύρθη εἰς τὴν γενέτειράν του Σαμοθράκην, χάριν τῶν ἰαματικῶν τῆς λουτρῶν καὶ τοῦ θαυμασίου κλίματός της, ἐκ τῆς ὁποίας ὅμως δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ ἀποχωρισθῇ, ἀδικήσας καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα.

Φοιτητὴς ἀκόμη, μετέφρασε καὶ ἐξέδωκε τὸ 1883 τὰ πρὸς τὰς μητέρας συμβουλὰς τοῦ διασήμου ἱατροῦ Al. Donné, βιβλίον τυχὸν εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς παρὰ τῷ κοινῷ.

Ἐν Μασσαλίᾳ εὕρισκόμενος συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἐξοβελίσῃ τοὺς τόνους καὶ τὰ πνεύματα, ὡς περιττά, ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης,

Ἕλληνας ἀρχαιολόγος υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου πασσαῦ γεννηθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1873. Τῷ 1892 εἰσηλθὼν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ μουσείου ἀρχαιοτήτων τῆς Κων/πόλεως ὡς νομισματολόγος, εἶτα διηύθυνε τὸ τμήμα τῶν ἑλληνικῶν βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων, βραδύτερον δὲ ἐγένετο ἔφορος μέχρι τοῦ 1923, ὅποτε διωρίσθη διευθυντὴς τοῦ μουσείου. Ἐνήργησε πολλὰς ἀνασκαφάς, ὧν κυριώτεραι αἱ ἐν Σιδῶνι, Τύρῳ, Παλμύρᾳ, Ράκᾳ, ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου, Κολοφῶνι, παλαιᾷ καὶ νέᾳ Ἀμισῷ, Μπογάσκισι, Καισαρείᾳ Ἀγκύρᾳ Ἀδριανουπόλει Ἀεσσαλονίκῃ Ἄρσῳ ἐν τῷ κατὰ τῶν

ἐκδῶσας ἐν φυλλαδίῳ τὰς ἰδέας του ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ἡ δημοσίευσίς τῆς πραγματείας ταύτης οὐκ ὀλίγους προσεπόρισεν αὐτῷ πολεμίους, κατὰ τῶν ὁποίων γενναίως ἀντεπεξήλθε. Συμπλήρωμα τοῦ πρώτου αὐτοῦ περὶ ἀτόνου καὶ ἀπνευματίστου γραφῆς δοκίμιόν του, ὑπῆρξεν ἡ τὸ 1892 ἐκτυπωθεῖσα εἰς τόμον πραγματεία, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν, ὅπου διὰ παντοειδῶν μαρτυριῶν καὶ ἀποδείξεων ὑποστηρίζει τὰς ἰδέας του.

ἽΟποία σύμπτωσις! Ἀρίσταρχος ὁ Σαμόθραξ, ὁ διάσημος ἐπὶ τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων γραμματικός, ἐπινοητὴς τῶν τόνων, Σαμόθραξ ὁ προτείνων τὴν κατάργησιν αὐτῶν!

Ἐν Σαμοθράκῃ ἀποσυρθεὶς ὁ Φαρδύς δὲν ἔπαυσεν ἀνευδότης καταγιγνώσκων εἰς τὸν Λόγιον Ἑρμῆν δημοσιεύων ἐκάστοτε εἰς διαφόρους ἑφημερίδας καὶ περιοδικὰ πραγματείας ποικίλης ὕλης. Ἐβραβεύθη εἰς τὸν περὶ συλλογῆς ἐσῶτων μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης Ζωγράφειον ἀγῶνα, καθὼς καὶ ὁ πρὸς τὸν Ἅγιον Δαμασκηνὸν ὕμνος του, δημοσιευθεὶς εἰς ὅλας τὰς Βυζαντινὰς Ἐφημερίδας.

ἽΥπήρξε μέλος πολλῶν Συλλόγων καὶ Ἐταιρειῶν, ὅπως τοῦ πρὸς ἑνθάρρυνσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ Συλλόγου, τὰ ὁποῖα ὑπῆρξε καὶ δωρητὴς τοῦ Γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Βερολίνου καὶ Ἀθηνῶν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου κτλ.

Πρῶτος ὁ Φαρδύς ἐξέδωκε πλήρη σειρὰν τῶν νομισμάτων τῆς Σαμοθράκης, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ Journal International d'Archéologie numismatique τοῦ Σβορώνου (Τόμ. Α'. τρίτον τρίμηνον, 1898), καταριθμήσας ὑπὲρ τὰ 49 ὀνόματα ἀρχόντων τῆς Σαμοθράκης.

Δυστυχῶς, ὅμως τὸ τελειότερον καὶ σπουδαιότερον ἔργον του τὸ Ἐπιθετολόγιον, καρπὸν δεκαεξαετοῦς ἐργασίας, περτωμένον ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του καὶ ἔτοιμον πρὸς ἐκτύπωσιν, δὲν κατάρθωσε νὰ δημοσιεύσῃ ἑλλείψει μέσων. Τοιοῦτον λεξικόν, διότι ἐν εἴδει λεξικοῦ εἶναι συντεταγμένον, ἀριθμοῦν περὶ τὰς 1200 σελίδας εἰς φύλλον, δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν, ἀμάρτημα δὲ μέγα θὰ εἶναι ἂν δὲν ληφθῇ πρόνοια νὰ διασωθῇ καὶ ἐκδοθῇ πρὶν ἢ καταστραφῇ.

Εἰς τὰ χειρόγραφα του εὐρίσκειται ἐκτενεστάτη ἱστορία τῆς Σαμοθράκης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, τὴν ὁποῖαν δὲν κατάρθωσε νὰ ἴδῃ ἐκδομένην.

Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω ἔγραψε καὶ διαφόρους σατίρας, καθὼς καὶ τινὰ ἔμμετρα, τὰ ὁποῖα παραμένουν ἀνέκδοτα.

Περατοῦντες τὰς βιογραφικὰς ταύτας σημειώσεις ἀναφέρομεν ὅτι ὁ Νικόλαος Φαρδύς ὑπῆρξε τέκνον τῆς ἰδίας ἐργασίας του, δη-

ἰστορία τῆς Σαμοθράκης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, τὴν ὁποῖαν δὲν κατάρθωσε νὰ ἴδῃ ἐκδομένην.
Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω ἔγραψε καὶ διαφόρους σατίρας, καθὼς καὶ τινὰ ἔμμετρα, τὰ ὁποῖα παραμένουν ἀνέκδοτα.
Περατοῦντες τὰς βιογραφικὰς ταύτας σημειώσεις ἀναφέρομεν ὅτι ὁ Νικόλαος Φαρδύς ὑπῆρξε τέκνον τῆς ἰδίας ἐργασίας του, δη-